

Motion till riksdagen

1987/88:Fö429

av Gunhild Bolander m. fl. (c)

om värnpliktiga

Sammanfattning

Den allmänna värnplikten är grunden i det militära försvaret. Det civila kunnandet bör bättre utnyttjas i värnplikts- och civilförsvartjänstgöringen. Värnpliktiga och befäl bör adjungeras till lekmannastyrelserna vid förbanden. Dessa åtgärder skulle ytterligare förbättra kontakten mellan försvaret och samhället i övrigt.

Trafikolyckorna ökar dramatiskt i försvaret och vid hemresorna. Fordonsutbildningen behöver förbättras, möjlighet bör ges att ta civilt körkort liksom att träna halkkörning. Trafiksäkerhetsfrågorna måste ges ökad uppmärksamhet inom försvaret. Förarna måste garanteras minst sex timmars sammanhållen sömn.

Centern föreslår försök med tio dagars utbildning och fyra dagars ledighet vid de fjärrekryterade förbanden. Värnpliktskortet bör bli en giltig färdhandling på allmänna kommunikationer i Sverige. Herculesplan bör utnyttjas i ökad utsträckning för transporter av värnpliktiga för att förbättra resevillkoren.

Centern föreslår en återkommande uppräknig av kontantförmånerna. Fortfarande saknas 10 kr. av det socialdemokratiska vallöftet från 1982 om höjd dagessättning.

Centern går emot regeringen och kräver en värnpliktssocial utredning. De värnpliktiga måste ges ett heltäckande försäkringsskydd. I motionen föreslås också förbättringar i möjligheterna till kontant arbetsmarknadsstöd.

Inledning

Grunden i det militära försvaret skall utgöras av allmän värnplikt för män. Den allmänna värnplikten är av avgörande betydelse för att svenska folket skall känna delaktighet i försvarssträvandena.

Utöver den allmänna värnplikten för män finns i dag en rad pliktlagar för både män och kvinnor. Det är viktigt att alla skall ha möjlighet att kunna delta i försvaret inom ramen för totalförsvaret. Den som inte gör värnpliktstjänstgöring bör i stället ges möjlighet till civilförsvartsutbildning. Dagens vapenfria tjänstepliktiga måste ses som en resurs för totalförsvaret och ges en meningsfull utbildning, som skall leda till en relevant krigsplacering.

För att totalförsvaret skall kunna fylla sina uppgifter är det viktigt att det finns en naturlig och fungerande kontakt mellan dem som ingår i krigsorganisationen och de som arbetar i totalförsvaret under fredstid. Det innebär att man inom försvaret måste ta aktiv del av bl. a. sociala förändringar, ny teknik, ledarutveckling, arbetsmiljöförbättringar och andra förändringar i samhället. Det är angeläget att utnyttja det civila kunnandet i värnplikts- och civilförsvartjänstgöringen. Vi anser att regeringen bör lägga fram förslag om hur detta kan förbättras.

Lekmannastyrelser

Den allmänna värnplikten är den bästa garantin för att kontakten mellan totalförsvaret och samhället i övrigt upprätthålls. Kontakten behöver hela tiden förbättras och förstärkas. Centern har därför föreslagit att lekmannastyrelser skall införas på förbanden. Regeringen föreslår nu att försöksverksamheten skall permanentas. Vi anser att det är viktigt att lekmannastyrelser ges en allsidig sammansättning och att värnpliktiga som befäl adjungeras.

Trafiksäkerhet

Under de senaste åren har antalet trafikolyckor i försvaret ökat dramatiskt. Anledningen är bl. a. den ökande motoriseringen. De flesta olyckorna under tjänstetid sker med terrängbilar och motorcyklar.

Utbildningen av fordonsförare inom försvaret har stora brister. Värnpliktiga sätts att föra tunga fordon och förväntas kunna köra dessa efter en kort utbildning. Lärarens kontroll av utbildningsgruppen är begränsad eftersom många utbildas samtidigt. Vi anser att antalet körtimmar måste förlängas innan de värnpliktiga får köra i civil trafik eller i svår terräng etc. Ett sätt att förbättra utbildningen är att ge de värnpliktiga möjligheter att ta civilt körkort på de fordon som de utbildas på inom försvaret. Alla fordonsförare bör ges möjlighet att träna halkkörning.

Det gäller att få såväl personal som värnpliktiga att uppmärksamma säkerhetsfrågorna. Vid de militära övningarna kan t. ex. förbandens rörlighet testas i början av en övning i stället för i slutet. Om det gäller hemtransport bör undantas sådana förare som inte är tillräckligt utvilade. De värnpliktiga förarna måste garanteras minst sex timmars sammanhängande sömn. En del av olyckorna som värnpliktiga är inblandade i sker i samband med resa på fritiden till och från förbandet. Det är viktigt att övningar planläggs så de värnpliktiga inte är uttröttade när de åker hem från förbandet.

De värnpliktiga skyddsassistenterna måste få utnyttja rätten att stoppa förare från att köra. De värnpliktiga måste avbryta en förflyttning om säkerheten riskeras. Det bör ske en systematisk genomgång av trafiksäkerhetsfrågorna inom försvaret.

Reseavstånden har ökat på grund av befolkningsomflyttningar, förbandsnedläggningar och av beredskapsskäl. Detta innebär både långa och dyra resor, speciellt för de värnpliktiga som tjänstgör på Norrlandsförbanden eller på Gotland. Det finns därför skäl att undersöka hur restid och resekostnader kan begränsas.

För de förband där huvuddelen av de värnpliktiga är fjärrekryterade bör undersökas om man kan förlänga tjänstgöringstiden mellan resorna så att man exempelvis har tio dagars utbildning och fyra dagars ledighet. Det ger billigare resor genom att man delvis kan undvika de dyrare resdagarna och de värnpliktiga ges längre sammanhängande ledighet. Inte minst ur beredskapssynpunkt är detta angeläget.

Regeringen bör också uppta förhandlingar med trafikbolagen så att värnpliktskortet blir en giltig färdhandling på allmänna kommunikationer i hela Sverige.

Försvarets Herculesplan bör i större utsträckning användas i transporter av de värnpliktiga. I dag finns inte tillräckligt många besättningar för att göra detta möjligt. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till att fler besättningar utbildas.

Värnpliktsförmåner

Under valrörelsen 1982 utlovade socialdemokraterna att värnpliktsförmåner skulle höjas till 30 kr./dag. I dagens penningvärde skulle det socialdemokratiska vallöftet innebära ca 40 kr./dag. Regeringen föreslår nu att dagersättningen höjs till 30 kr./dag. Det är långt från regeringens vallöfte. De värnpliktiga har samma behov av social och ekonomisk trygghet som andra grupper. De värnpliktiga bör fortlöpande få del av de standardökningar som sker i samhället. Vi anser att kontantersättningarna återkommande skall räknas upp. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Värnpliktsocial utredning

Med anledning av en centermotion i riksdagen om en värnpliktsocial utredning tillsatte regeringen en sakkunnig för att förbereda ett sådant kommittéarbete. Behovet gäller kontantersättningar, familjebidrag, försäkringsskydd, hälso- och sjukvård, resor, kultur- och fritidsutbud, soldathemsverksamhet, arbetsmiljö, militära regler, arbetsförmedling innan utryckningen samt medinflytandefrågor. De är alla centrala frågor för de värnpliktiga. Centern är därför förvånad över att regeringen anser att någon utredning av de värnpliktigas förhållanden inte bör göras nu. Vi anser att behovet är lika stort som tidigare och föreslår att regeringen snarast tillsätter en värnpliktsocial utredning.

I dag finns inget försäkringsskydd för den värnpliktiges fritid utanför förbandet trots att den värnpliktige kan tjänstgöra 24 timmar av dygnet 7 dagar i veckan. Det torde därför vara självklart att den värnpliktige skall ha fullt försäkringsskydd under samma tid. Informationen om vilket försäkringsskydd de värnpliktiga har visar även det allvarliga brister och behöver förbättras.

Kontant arbetsmarknadsstöd

Den viktigaste förutsättningen för att erhålla kontant arbetsmarknadsstöd KAS är fem månaders arbete. Grundutbildningen för värnpliktiga är i dag minst 7,5 månader. De motsvarar endast två månaders arbete vid ansökan om KAS.

Vi anser att grundutbildningen för värnpliktiga måste jämföras med fem månaders förvärvsarbete vid ansökan om KAS. Innehållsmässigt ger militärtjänstgöringen god erfarenhet av arbetslivet. Grundutbildningstiden ger i dag fullvärdig arbetslivserfarenhetspoäng vid ansökan för fortsatt utbildning till högskola.

Hemställan

Mot bakgrund av vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av allmänna värnplikten.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av det civila kunnandet i värnplikts- och civilförvarstjänstgöringen.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sammansättning av lekmannastyrelser på förbanden.
4. att riksdagen beslutar att en genomgång sker av trafiksäkerhetsfrågorna inom försvarsmakten.
5. att riksdagen beslutar att en försöksverksamhet med tio utbildningsdagar och fyra fridagar prövas vid förband med många fjärrekryterade värnpliktiga.
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av besättningar för Herculesplan.
7. att riksdagen beslutar begära att regeringen upptar förhandlingar med trafikbolagen så att värnpliktskortet blir en giltig färdhandling på allmänna kommunikationer i hela landet.
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kontantförmaner för de värnpliktiga.
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värnpliktsocial utredning.

10. att riksdagen beslutar att försäkringsskyddet för värnpliktiga skall jämföras med fem månaders förvärvsarbete vid ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd,

Mot. 1987/88
FÖ429

11. att riksdagen hos regeringen begär att försäkringsskyddet för den värnpliktige kompletteras så att det blir heltäckande under värnpliktstiden.

Stockholm den 26 januari 1988

Gunhild Bolander (c)

Lennart Brunander (c)

Britta Hammarbacken (c)

Pär Granstedt (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Ingvar Karlsson (c)

i Bengtsfors

Gunnel Jonäng (c)

Karin Söder (c)

Birgitta Hambraeus (c)

Marianne Karlsson (c)

Gunnar Björk (c)